בעזרת השם יתברך

אשי ישראל

השיעור השבועי

מפי מורינו הרה"צ
רבי **יצחק שמואל אהרן לעזער** שליט"א

גליון
תל"ד

פרשת
כי תצא
תשפ"ד

חסדי ה' יתברך, אנחנו אוחזים בפרשת **כִּי תֵצֵא**, ושמה של הפרשה מכריז ו'מצלצל' על **'צאת'** השנה, כי הלא אוחזים אנו כבר ב'חצי אלול', ומסיימים את השנה ב'כי טוב', ומגיעים לרבינו ז"ל על ר"ה.

דרכו של רבי נתן, שהיה כותב במכתביו בפרשת **כי תבוא** - **'כי תבוא לאומן'**, והרי בשביל לקיים **'כי תבוא לאומן'** צריכים מקודם לקיים **'כי תצא לאומן'**... - כדי **לבוא** צריכים **לצאת**, נמצא שאנו נמצאים עתה בזמן של **'כי תצא לאומן'**, והוא זמן של **צאת** השנה, ועלינו לקחת את הימים הספורים שנשארו לנו מן השנה, ולתפוס ולקשור אותם היטב אצלינו, ולמלאות אותם עם הרבה טוב אמיתי ונצחי, כדי שזה יהיה תיקון למפרע על כל השנה.

הרי רבינו לימד אותנו כ"כ הרבה לימודים נפלאים על **חודש אלול** - כמה הוא חודש מסוגל, ואיך שאז נפתחת **'דרך התשובה'**, וכל הסוד הוא: שאדם יהיה **מוכן** להתקרב אל הקב"ה; במילים אלו של הפרשה - המתחילה: **"כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ"** - ישנו לימוד של התחזקות, שאדם צריך לדעת שעליו להיות **מוכן** לצאת למלחמה! אדם שלא יבחין שיש מלחמה, והוא טוען 'הכל בסדר'... הרי בינתיים האויב עומד עם נשק, והוא לא יורה 'קניידלעך'... הוא יורה יריות רצינות! ואם אדם לא יתייחס לזה - הוא בסכנה גדולה... משא"כ כשאדם יודע שהוא נמצא בשדה־קרב, והוא בעיצומה של מערכת מלחמה, אזי הוא מוכן כגיבור חיל אל המלחמה!

וראש וראשון עליו לזכור דברי חכמינו הקדושים (קידושין ל:): **'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום'** - מלחמת היצר היא בוודאי מלחמה גדולה, וזאת עליו לזכור: **'ואלמלא הקב"ה עוזרו, לא יכול לו'**; וזו ידיעה מאד מאד חשובה בכל ענייני החיים: אם אדם יחשוב שזה בידו ובכוחו, וכמ"ש (דברים ח, יז) **"כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה"**, שזה נאמר גם על דברים גשמיים, שהנה אדם הרוויח איזה כסף או שאר דברים טובים, ויש לו ניסיון בזה האם יאמר **"כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה"**, והוא עלול ח"ו לשכוח מהקב"ה, וזו סכנה גדולה, אם אדם יחשוב לרגע שיש לו משהו 'בזכותו', וישכח מהיכן הגיע לו כל השפע - לא משנה מה, אם זה בריאות, אם זה שידוכים, אם זה שלום־בית, אם זו

פרנסה, כל מה שיש לו! אם ישכח לרגע ח"ו מהיכן מגיעים לו כל הדברים האלו - הוא בסכנה גדולה, כי תיכף־ומיד כשמשהו לא ילך כמו שהוא ציפה, וכבר יקרה משהו שהוא לא בדיוק כפי התוכניות שלו, הוא עלול רח"ל לאבד את הכל...

אבל כשאדם יודע את המשך הפסוק: **"וּנְתָנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ בְּיָדֶךָ"** - שכל מה שיש לנו, הכל בגלל שהקב"ה נותן לנו! **צדיקים אמרו, שאפילו ההתעוררות הקנטה שיש לאדם לפעמים - זו ג"כ מתנה מהקב"ה!** כמובן, עלינו לעשות את הכל, מה הכוונה 'לעשות את הכל'? אומר הפסוק: **"כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה"** - תלך אל המלחמה!

על מי? **"עַל אֹיְבֶיךָ"**! אדם יגיד: 'אני אוהב את כולם, ואילו אויבים יש לי?'... **אך האויב הגדול של האדם - זה היצר הרע! הוא האויב של האדם!** כך הקב"ה ברא את הבריאה, שיהיה לאדם את היצר הרע, שהוא יהיה ה'מתנגד' שלו... נגיד שהוא אוהב את כולם, והוא איש טוב ונחמד ואהוב, ומנסה לקרב את כולם, אבל הקב"ה ברא את העולם שיהיה בתוכו את האויב הזה - **היצר הרע**; ולפעמים הוא גם מתלבש בכל־מיני בני־אדם - מתנגדים, חולקים, מבזים - שהם נעשים 'שלוחים' של היצר הרע, כי יש לו להיצר הרע הרבה שלוחים, הרי יש לו עבודה קשה - הוא צריך לעבוד עם כ"כ הרבה אנשים בעולם... ולכן יש לו את השלוחים שלו.

אבל אדם צריך לדעת, שהאויב הזה הוא ג"כ שליח מהקב"ה; היצר הרע, הסמ"ך מ"ם, הקב"ה ברא אותו, ולמה הוא ברא אותו? כדי שאדם יהיה תמיד **מוכן אל המלחמה** - להילחם אתו, ולא יתפעל ממנו! אלא יֵדַע שהקב"ה ברא אותו, למה? 'כדי לעורר אותי!'... אם לא היו לאדם את המלחמות האלו - מה היה עושה? היה ישן... 'הכל בסדר'... והנה עוברים הימים והשנים, והוא נשאר באותו מקום... משא"כ כשאדם יודע שיש לו את האויב הזה שעומד עליו 'עם נשק' כנגדו, ואומר הגמרא: **'ומבקש המיתו'** - הוא מבקש את רעתו של האדם, ומה הענין הזה שהוא 'מבקש רעתו'? זה דבר מאד עדין: כי אם אנחנו אומרים שהקב"ה בעצמו ברא את היצר הרע, והוא 'שלוחו של מקום' - השליח של הקב"ה, וכי מישהו נלחם עם השליח של הקב"ה?... **אבל זה הניסיון שלנו! הקב"ה רוצה לתת לנו את הניסיון הזה!** הוא אכן 'שלוחו של מקום' - הוא השליח של הקב"ה, והוא בא לאדם ומסית אותו בכל מיני הסתות - מה שאדם לא מסוגל אפילו לחשוב... בכל פעם 'פטנט' אחר ותרגיל שונה... אך זהו כל הסוד כאן: **בשעה שהוא בא אל האדם ומנסה לפתות אותו, בשקט הוא אומר לאדם 'אל תציית לי'...**

לכאורה זה נשמע כדבר מצחיק, הנה הוא בא ומראה את עצמו כמו 'מפלצת', והוא מאיים על האדם, והאדם מפחד ממנו מאד עד שאיננו יודע מה לחשוב

כבר, והנה הוא אומר לאדם 'אל תציית אותי'... איך זה מובן?... [כמובן, לא כל אחד זוכה לשמוע את זה - שהיצר הרע אומר לו 'אל תציית לי', ואם אדם היה שומע - זה באמת היה נשמע לו מצחיק...].

חכמינו הקדושים אומרים (סוכה נב.), שהיצר הרע נדמה לצדיקים כְּהַר, דהיינו כל המלחמה של היצר הרע נדמית לו כמו 'הַר': הנה הוא רוצה להשיג משהו - אם זה ללמוד תורה, אם זה להתפלל, לקיים מצוות, לעשות צדקה וחסד, וזה נדמה לו ממש כמו הר, הוא תוהה: 'איך אוכל לכבוש הר כזה?'... והקב"ה נותן לאדם כוחות מיוחדים, שעל־ידם הוא זוכה באמת להיות כזה גיבור חיל ולכבוש כזה הר גדול!

ולכן, אומרת הגמרא שם, כשישפטו את היצר הרע - הצדיקים יבכו, למה? כי בכייתם תהא מרוב שמחה - **'איך עמדנו כ"כ חזק נגד ההר הזה! הוא היה הר כזה גדול, ולא התפעלנו! והמשכנו ללמוד תורה, להתפלל, לעשות צדקה וחסד, להרבות שלום ואהבה בעולם!'...**

ואמנם זו לא עבודה קלה, אבל העיקר שהאדם יודע שאלו הם החיים - **"כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ"**! ומי האויב הזה? זה היצר הרע, שהוא לכל הפחות **מראה את עצמו** כמו 'אויב', ואכן הוא מצד אחד בגדר **'אֹיְבֶיךָ'**, אבל הוא שם על תכלית ובשביל דוגמא מה באמת תעשה!

ויוסבר: אויב רשע שלא אכפת לו מכלום - זה מה שרואים בעולם, שישנם כאלו אויבים ושונאים ורוצחים ימ"ש, שלא אכפת לו כלום, כל מגמתם לכלות לגמרי ח"ו, ועל זה יש לנו בסוף הפרשה של מצות מחית עמלק - שצריכים למחות אותם מכל וכל, עמלק אלו הם הרשעים, שכל־כולו רע, ואין להם שום צד של טוב, צריכים למחות אותם מן העולם! וזה אכן יהיה הסוף שלהם! אך שונה הוא היצר הרע, שאכן גם נקרא **'אֹיְבֶיךָ'**, אך הוא האויב **'הפרטי'** של האדם, ולא **'כללי'**, כלומר: אמנם בכלליות אומרים 'היצר הרע', 'הסמ"ך מ"ם', מדמים אותו בכינוי **כללי**, אבל לכל אחד יש את **האויב הפרטי שלו** - כפי עניינו, כפי הדברים שלו בחייו שהוא צריך להשיג, וכפי מה שעליו להתקדם בחיים - הקב"ה שולח לו אויב פרטי העשוי בדיוק כפי מידתו, אשר זהו הכלל הגדול שרבינו ז"ל נותן לנו: **הקב"ה לא נותן לאדם ניסיון יותר גדול ממה שהוא יכול לעמוד בו!** כי יש הנבהל מאימת היצר הרע - 'כזה דבר? אני בורח!'... לא ולא! אתה יכול לעמוד בזה! אל תברח!

ובעניין זה של 'בריחה', הזכרנו בפרשת שבוע שעבר גבי המלחמות, שהיה את הכהן משוח מלחמה, שהוא היה כהן מיוחד - הצדיק - שהיה מחזק את עם ישראל בעת שהיו צריכים לצאת למלחמה, והורה שכל אלה שעמדו על־יד מערכת המלחמה - שיהיו עם איזה מקל וכו', ואם ראו בן אדם שמתחיל לברוח - היתה רשות "לקפח את שוקיו", לשבור את העצמות שלו... מדוע? רש"י מביא את דברי הגמרא במסכת סוטה (דף מד:): **'תחילת ניסה נפילה'**; אתה בורח מהמלחמה, ומה תגרום? זה יגרום תחילה שאתה ח"ו תיפול, ובנוסף זה יגרום שכולם ירימו רגליים ויברחו

איתך, ואז האויב רק רואה שבורחים - הם יודעים כבר מה לעשות... **הם** לא בורחים, הם רודפים אחריך, רחמנא ליצלן... **אדם צריך לדעת שהוא לא בורח! הוא רואה שיש בחיים מלחמה, יש קשיים בחיים, עליו לדעת: זה האויב שלך, זו המלחמה שלך, ועל זה אתה צריך לצאת ולהתגבר!**

בליקו"מ ח"א סי' כ"ו, מובא דברי חכמינו הקדושים בענין אחת משאלותיהם של הסבי דבי אתונא לרבי יהושע בן חנניא [רבינו גילה על זה סודות עצומים], ששאלו: **'רְצִיצָא דְּמֵיתֵי בְּבֵיעוּתֵהּ'** - אפרוח שמת בתוך קליפתו, **'הֵיכָא נָפַק רוּחָא'** - מהיכן יוצא הרוח־חיים של האפרוח? **'וְאָמַר לְהוּ'** - ענה להם רבי יהושע בן חנניא: **'בְּהַיְנוּ דְּעָל'** - באותו המקום שנכנס... 'אתם שואלים מהיכן זה יוצא? מאיפה שזה נכנס'...

והנה, רבינו מגלה שם סוד נפלא: איפה אדם צריך למסור נפשו על קיום דבר מסוים? רבינו מדבר שם גבי תפילה, שנכנס באדם מחשבות זרות ובלבולים דייקא בעת שעומד להתפלל, והיכן עליו למסור את נפשו? התשובה היא: **'בְּהַיְנוּ דְּעָל'** - באותו המקום והזמן שנכנסים אלו המחשבות והבלבולים, זה הסימן ששם צריך למסור נפשו ביותר.

מוהרא"ש הקדוש היה תמיד מסביר, שבזה רבינו מוסר לנו כלל גדול בכל ענייני החיים: יש הרבה ששואלים: 'אולי תוכל להגיד לי, מה התכלית שלי בחיים? מה התפקיד שלי פה בזה העולם? מה כל העניין שלי בחיי?'... כי אם אדם כבר יודע מה תפקידו - הוא היה לוקח את הענין ברצינות, והיה עושה הכל בשביל זה - 'כי אם באמת זהו העניין שלי, עלי למלאות את זה'... ובפרט אם גילה לו את זה אחד שהוא מכבדו - איזה רב או צדיק גדול שכך הוא אומר לו: 'זה התפקיד שלך בחיים', הוא יקבל את זה ברצינות וימסור נפשו לקיים זאת בשלימות.

אבל מגלה לנו רבינו ז"ל, שאף-אחד לא יוכל להגיד לך את זה, ואינך צריך לשאול את אף-אחד בזה, אלא מאי? **תסתכל על עצמך מה בא לך בקושי!** תיקח כל דבר שאתה רוצה: יש אדם שאצלו הענין של 'שלום־בית' זה הדבר הכי קשה בעולם... הוא לא רואה שום פתרון איך יוכל להיות פה שלום־בית, כל הטבע שלו זה מריבות, מחלוקת, סכסוכים... **אך עליו לזכור את הלימוד האמור: הדבר שבא לך הכי קשה, וזה נראה אצלך כהפך הטבע ממש, זו המטרה שלך וזהו היעד שלך! זה מן השמים מה שאתה צריך להשלים! תשכח מכל הדברים האחרים - על זה אתה צריך למסור את נפשך!**

זה פירוש תשובתו של רבי יהושע בן חנניא: **'בְּהַיְנוּ דְּעָל'** - אתה רוצה לדעת היכן צריכים למסור נפש? **'בְּהַיְנוּ דְּעָל'** - באותו המקום שבא לך בקושי!

ואדם שואל: 'אבל אינני יודע אפילו מאיפה **להתחיל**'... - על זה כבר יש עצות, העיקר שאדם יודע **מה עליו לעשות**... משל לילד שמתחיל ללמוד בתלמוד־תורה, בהתחלה הוא לא יודע מאומה, ומה עליו לעשות? לבוא אל המלמד, לגשת אל החכם, והוא מלמדו... **אבל התנאי הראשון שהוא יודע 'אני לא יודע, אני באמת לא יודע,**

ואני רוצה לדעת!'... אם אדם הוא **'איננו יודע'**, אבל לא אכפת לו מזה, והוא כבר מסכים לעצמו להישאר טיפש כל החיים שלו, אז תישאר טיפש כזה כל חייך... מה יכולים לעשות לך?... כמו שבאת - כך תלך... מה יעשו לך?... **אבל אדם שהוא יודע שיש לו חיסרון - אם זה ילד, אם זה בחור, אם זה אברך, אם זה יותר מבוגר, הוא יודע ומכיר שיש לו חיסרון - ובינו לבין עצמו הוא בוכה 'אני יודע שיש לי את הבעיה הזאת, ואני רוצה תיקון, אדרבה! תן לי תיקון! תן לי עצה! אני לא שולט על עצמי, אני לא יודע איך! תסביר לי 'איך'! 'מה עושים'!'... אדם כזה הוא כבר "בדרך" - הוא כבר בדרך אל הישועה! כי מיד שהוא רוצה לקבל ולשמוע - סוף כל סוף ילמד ויקבל!**

וכמובן, הוא צריך בשביל זה למצוא מקום טוב ואמיתי... לא שילך לטיפש אחר שלא יודע בין ימינו לשמאלו ויוליך אותו שולל - בזה לא הרווחת כלום... אולי אדרבה, יהיה יותר גרוע... אבל מדברים שאדם מחפש ומתקרב למקום נכון! ועיקר המקום הזה הוא אצל לימודי רבינו, **וגם אצל רבינו** צריכים סייעתא דשמיא כדי לקבל את העצות של רבינו בדרך הנכון...

וזאת אני אומר תמיד ברבים: הדור הזה זכו שמוהרא"ש הקדוש גילה ופרסם את אור רבינו באור חדש שלא היה לעולמים - מאז הסתלקות רבינו ור' נתן! מוהרא"ש הגיע לעולם וגילה ופרסם את אור רבינו בדרך של עצות 'פרקטיות' - "לעובדא ולמעשה", כל דבר! ואם אדם הוא באמת לא בטלן, והוא לוקח את זה בתמימות ופשיטות, הוא יהיה הכי מאושר בחיים!

אכן, זה לוקח זמן, אין הכוונה שאדם אומר 'הנה הגעתי והשגתי'... זה לא כך! וכי יכולין לכבוש מלחמה ביום אחד?... אדם צריך לעמוד חזק עם כל הנשק, ולדעת היטב את רצונו של האויב, ובפרט כשיש הרבה אויבים... האויב מתקיף מכל מיני כיוונים - "מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן וּמִיָּם", מכל מיני כיוונים הוא מגיע, והוא רוצה לכבוש את הכל, ואדם צריך עצות נוראות ונפלאות **על כל העניינים!**

הזכרנו את הדוגמא של 'שלום־בית', וכן הוא לכל שאר העניינים שישנם - שגם הם קשורים ברובם לעניין של שלום־בית, למשל: אדם צריך לכבוש את הכעס שלו, את התאוות שלו, את שמירת עיניו, כל הדברים שמתגברים עליו, אדם לא יגיד 'אני לא יכול'... **צריך לזכור את הכלל האמור: 'בְּהַיְנוּ דְּעָל' - באותו המקום שמתגבר עלי, שם התפקיד שלי!** 'אני רוצה ללמוד תורה, אני שומע כ"כ הרבה בעניין לימוד התורה, ורציתי ללמוד תורה, אבל זה לא הולך לי'... בכל פעם יש לו בלבולים אחרים, הוא רוצה להתחיל, והנה מתבלבל 'מכאן' ו'משם', ומתייאש... אבל אדם שהוא רוצה באמת ללמוד, מתקרב לצדיקים ומקבל את **'סדר־דרך־הלימוד'** - שזה מה שרבינו הוריש לנו, ונתן לנו דרך איך אפשר באמת לטייל בכל התורה כולה וללמוד את כולה! **אמנם לא ביום אחד, לא בשני ימים, לא בחודש ולא בשנה, אבל תהיה חכם, ותקבל את ה'מרשם', ותקבל את העצות! נותנים לך 'סדר' בחיים: היום מתחיל - אתה מתחיל! תתחיל כל יום! אתה לא אברך כולל, אין לך כ"כ הרבה שעות, אבל קצת זמן יש לך ביום? בבוקר אחר התפילה - תלמד שנים**

מקרא ואחד תרגום, תלמד פרק משניות, דף זוהר, מביאים לך את הכל 'על טס של זהב'! זוהי עצה אמיתית ונכונה, ואם תהיה חכם ותציית ותקיים את זה, תזכה במשך הזמן לסיים את הכל! אל תסתכל כמה עוד יש לך ללמוד, אלא תמיד תסתכל כמה כבר זכית!

מוהרא"ש הקדוש היה תמיד מזכיר [בשם צדיקים] פירוש נפלא בפסוק (קהלת י, ב) **"לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ"**, שהנה כשאדם לומד בספר, הצד הימיני של הספר הוא כמה כבר זכה ללמוד, והצד השמאלי הוא כמה נשאר לו עוד ללמוד, וזהו **"לֵב חָכָם לִימִינוֹ"** - החכם מסתכל על צד ימין, דהיינו **'כמה כבר זכיתי ללמוד'**, הנה זכיתי ללמוד שנים מקרא ואחד תרגום [בשבוע זה, כשהחומש פתוח - כבר רוב צד ימין מלא... אבל אפילו אם אדם נמצא בפרשת בראשית, הרי הוא למד כבר איזה דף או שני דפים או עשר דפים, והוא מחיה את עצמו בזה!], או שאר לימודים אחרים, הוא מחיה את עצמו במה שכבר זכה ללמוד, וזהו **"לֵב חָכָם לִימִינוֹ"** - הוא חכם, ומסתכל על צד ימין, אך **"וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ"** - הוא מסתכל כמה עוד נשאר לו, ונשבר לגמרי...

וכן הוא לעניין לימוד ש"ס: ילד, בחור או כל אדם, לוקח לעצמו יעד 'לסיים את הש"ס', הוא עומד מול הספרייה ומסתכל 'כמה כרכים עוד נשארו לי'... ומתייאש לגמרי, וזה **"וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ"** - שמסתכל כמה עוד נשאר, אבל **"לֵב חָכָם לִימִינוֹ"** - תסתכל על צד ימין! הרי כבר למדת כרך אחד, שתים או שלוש, תסתכל כמה כבר זכית ללמוד, ואל תסתכל על צד שמאל!

זה העניין של עצות הצדיקים, והזכרנו את **'סדר־דרך־הלימוד'** כדוגמא, שהנה אדם רוצה ללמוד, ואם יקשיב לעצת הצדיק - הוא יזכה לזה! תתקדם בכל יום עוד קצת ועוד קצת, התורה לא נלמדת ביום אחד, בשני ימים, אלא לאט לאט, וכמובא בדברי חכמינו הקדושים שדברי תורה נמשלת לתאנה, שהיא נלקטת מעט מעט, בשונה משאר פירות האילן - תפוחים, ענבים, תמירים (בזמן זה יוצאים התמרים, ומי שמסתכל רואה שהם יוצאים יחדיו), שכל הפירות שעל העץ מתבשלים יחדיו ומוכנים לאכילה, אך התאנה לא כך, אלא הנה תאנה שהתבשלה, ואח"כ עובר יום - והנה עוד אחת, כך עד שקוטפים את הכל, וזה סוד **"נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פִּרְיָהּ"** (משלי יח, כז) - שדברי תורה נמשלים לתאנים, בכל יום לומדים עוד קצת ועוד קצת... והעיקר שאדם יסתכל מה כבר זכה ללמוד, כבר ליקטת כמה תאנים... תחיה את עצמך! **כך תזכה להגיע!** תגרש את היצר הרע - הסמ"ך מ"ם - שמנסה להניא אותך מזה, הוא מסית אותך 'תעזוב, זה לא בשבילך... רצית כבר המון פעמים, ולא הצלחת'... ואדם צריך להיות חזק בדעתו - 'אני אצליח!'...

ובשביל זה צריכים התחזקות... **כמה עלינו להודות להקב"ה שזכינו להתקרב לרבינו, להתקרב לצדיקים שמחזקים אותנו בלימודי רבינו "למעשה"! וכמו שאמרנו, מה היה כל החידוש של מוהרא"ש? שלימד אותנו עצות מעשיות! עצות 'פרקטיות'! לעובדא ולמעשה!** יגידו לך כל מיני 'דרשות' על העניין של לימוד תורה - 'כן, צריכים ללמוד כך וכך, וצריכים ללמוד

סדר־דרך־הלימוד' וכו', **אבל למעשה, לא נותנים לי דרך להצליח...** אומרים לו 'תסתכל בשיחות הר"ן, סימן ע"ו, ובהרבה תורות של רבינו שמדבר ממעלת לימוד התורה', **אבל לא נותנים לו 'סדר' בחיים - "איך ללמוד", א"כ מה הרוויח?...** 'קיבלתי התעוררות גדולה, חזק ורצון גדול, אבל אח"כ אין לי את הכלים לקיים את זה'...

שזה כל העניין של **'בקי ברצוא ובקי בשוב'**, שפתאום יש **'רצוא'** - אדם מקבל התעוררות גדולה, והוא רוצה ללמוד את כל התורה, ואומר 'הלוואי אזכה ללמוד את כל התורה כולה בזמן קצר', והנה הלכה לו ההתעוררות... כי למעשה, אי־אפשר ללמוד את הכל תוך זמן קצר, ועל זה צריכים את **'בקי בשוב'** - שהצדיק יסביר לנו **"איך מגיעים"**, ולדעת שזה לוקח זמן, בבחינת **"אוֹמְרִים לוֹ הַמְתֵּן"** (יומא לח:), אי־אפשר ברגע אחד! לאט לאט! סבלנות! ותהיה באמת רציני ומתמיד, ותמשיך בכל פעם עוד ועוד...

זהו לעניין **לימוד התורה**, וכן לעניין **תפילה** - שאדם ידקדק וימסור נפשו לזה! אם רבינו אומר שם, בתורה כ"ו הנ"ל, גבי מסירות נפש של אדם בתפילה, אומר רבינו שימסור נפשו **'בְּהֱיכָא דְּעָל'** - היכן שנכנסות המחשבות הזרות, כמה צריכים את הדבר הזה בשביל **להגיע** בכלל לביהכנ"ס להתפלל... שזוהי המניעה הראשונה שיש לאדם בתפילה! הוא קם קצת מאוחר, היה עסוק, מקווים שהלביש תפילין ואמר איתן קריאת שמע... אז זה הפירוש של **'בְּהֱיכָא דְּעָל'** - בזה הסמ"ק מ"ם רוצה להפיל את האדם, וצריך להיות עקשן, לא לוותר בשום פנים ואופן - **'אני לא מוותר! אני כן בדביקות, לא בדביקות, בקושי הצלחתי להפשיט את בגדי השינה ולהתלבש... אבל אני הולך לביהכנ"ס!'...** הוא לא מוותר, הולך אפילו לכמה דקות - שומע קדיש, קדושה, ברכו, **במסירות נפש!**

זהו העניין של **'בְּהֱיכָא דְּעָל'** - דייקא שם, במסירות נפש! היצר הרע ינסה לעשות את הכל שלא יזכה לזה - 'הרי אין לך חשק... מה כבר תהיה?'... **וכי אדם יכול לתאר ולשער מה זה שהוא בא לביהכנ"ס ועונה "אמן, יהא שמיה רבא", קדיש ו'ברכו'?!... כתוב דברים כ"כ גבוהים על זה בזוהר הקדוש - שאי־אפשר להסביר את העניין הזה!**

כי דברים רוחניים, קשה מאד להסביר לבני־אדם; דברים גשמיים הוא מבין, הנה הוא הרוויח כסף - הוא רואה את זה, אבל מה שהנשמה שלו מרוויחה ברוחניות - את זה הוא לא רואה... **וכי אדם יודע מהי מעלת הבא לביהכנ"ס ועונה קדיש ו'ברכו' ומתפלל בציבור, שמע קריאת התורה?...** וזה ניסיון כ"כ גדול לאדם שהוא בקושי מקיים את זה - הן בימות החול והן בשבת, **יש בני אדם שהם בקושי יוצאים מהמטה!** נשים מתביישות בזה... הן כותבות ומבקשות - **'התחתנתי ב"ה, והנה אני הולכת לעבודה בבוקר, והבעל עדיין במיטה... הוא לא קם... בשבת - הוא קם אחה"צ'...**

ואכן זו ידיעה חשובה לעניין שבת: **מי שיש לו קושי לבוא לתפילת שחרית בזמן, בגלל שהוא ער בליל שבת יותר מדי - פוטרים אותו... הוא לא צריך לבוא לטיש!** זה **בסדר גמור... שיתפלל ערבית, יאכל את**

הסעודה וילך לישון... אם הוא יודע שזה מפריע לו לקום בבוקר שלא יבוא! ואכן אנחנו לא מתפללים כ"כ מוקדם - בותיקין... אבל אם בכל זאת זו ההפרעה שלו - זה בסדר... לך לישון, ותקום בשעה נורמלית! לא לבוא לביהכנ"ס בשבת?! תפילת שחרית, קריאת התורה, תפילת מוסף, אלו עיקרים בחיי האדם!

ובפרט אם יש לאדם ילדים, והילדים רואים שהאבא נמצא במיטה, הוא בקושי קם לאכול את הסעודה אולי אחה"צ... **וכי זה נקרא חינוך?! מה אתה רוצה מהילדים?!...** צריכים למסור נפש לקום, לבוא לביהכנ"ס להתפלל - שחרית, קריאת התורה, מוסף אלו דברים כ"כ חשובים, ואמנם זה קשה, זו מלחמה, **אבל תזכור זאת היטב: מה שקשה לך - זה סימן ששם עליך למסור נפש ביותר!** רוב בני אדם חושבים: מה שקשה לי - זה סימן שאני לא שוה כלום, ולא צריכים אותי, ויש לי יצר הרע שעדיין לא נברא בעולם... **ואת הטיפשות הזאת אנחנו מנסים להוציא מדעת האדם, ותדע מה שבא לך הכי קשה - זה הסימן שאתה יכול להיות חידוש! והסמ"ך מ"ם, האויב, מפחד מזה מאד, ולכן הוא מונע אותך!**

הרי אלו האויבים - הם לא טיפשים... יש אומרים 'הוא סתם רוצח משוגע'... אבל באמת - הם לא כ"כ טיפשים, והרי זה בגדר "דבר בעתו"... היום היה התאריך "11 לתשיעי" למניינם, שהוא מוכר מאד בעולם, מחמת הפיגוע שהיה בבנייני התאומים, ה' ישמור את עם ישראל, שעשו את זה רוצחים משוגעים ומטורפים, אבל גם הם - לא היו טיפשים, כי כדי להפיל את התאומים - זה לא כ"כ קל... זה לא לזרוק איזו פצצה, וזהו... היו להם תוכניות שלימות לזה, ובמשך שנים ארוכות הם תכננו את זה! ואותו דבר במלחמות של היצר הרע - הוא מחוכם מאד, הוא יודע איך לתפוס את האדם, הוא יודע איך להחליש את דעתו ולבלבל אותו, ואדם רואה ככה ואומר 'קשה לי מאד'... ועיקר העצה הוא להיות חזק - **'זה מה שמתגבר עלי? אני צריך להתגבר עם כל הכוחות! דווקא!'...**

הכלל, אדם שואל: 'מה התפקיד שלי?'... **אומַר לך מהו תפקידתך - בלי להגיד ברוח הקודש... זה התפקיד שלך: קשה לך להגיע לביהכנ"ס? אתה בקושי קם ו'סוחב' את עצמך להגיע? זה הפקיד שלך בחיים! תעזוב את הכל - זה התפקיד שלך! ותראה לא להפסיד יום אחד בלי להגיע לביהכנ"ס! בקושי יצאת מהמיטה, בקושי התלבשת, אבל אתה מגיע לביהכנ"ס להתפלל! כמה זמן תשב שם? כמה שאתה יכול, אבל ישבת שם והתפללת, הנחת טלית ותפילין!**

ואם מדברים מתפילה - כן הוא לעניין **התבודדות**, יש בני אדם הטוענים: 'זה בלתי אפשרי בשבילי... אני לא יכול לשבת דקה אחת ולדבר להקב"ה!'... מה הבעיה? 'לא יודע'... הוא מרגיש כאילו הפה שלו סוגר וחסום - לא יודע... בזמן רגיל הוא מדבר במשך כל היום כולו, הוא מדבר כ"כ הרבה עד שחושבים כבר 'איך סוגרים את זה?'... אבל כשמגיע לעניין התבודדות - לדבר כמה מילים אל הקב"ה, הוא לא מסוגל... **אז זהו הסימן שדייקא שם - עליך**

למסור את נפשך! זה מה שקשה לך? את זה תעשה! תדבר כמה מילים להקב"ה - או בישיבה או בהליכה, הרי לא כל אחד מסוגל לשבת בעת התבודדות... אם זוהי המסירות־נפש שלך - לשבת בכיסא כמה דקות, אז תקשור את עצמך... תחזיק את הידיות של הכיסא חזק, ותחליט שאתה עכשיו מדבר אל הקב"ה - דקה או שתי דקות, כמה שאתה מסוגל, יש כאלה חושבים שמרוב שלא מסוגלים לכך - יכול לקרות משהו לנשמה שלו... **אז זה התיקון שלך! שֵׁב ותנסה להוציא כמה דיבורים להקב"ה! תנסה!**

ואפילו אם לא יצאו ממש דיבורים אח"כ, הרי רבינו אומר שההכנה בעצמה שאדם מכין עצמו להתבודדות והוא רוצה להתבודד - זו כבר מעלה, ומגלה רבינו (ליקו"מ ח"ב סי' כה) שאם אין לאדם דיבורים - את זה בעצמו יגיד להקב"ה: **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לִי דִּבּוּרִים!'**... תגיד את זה להקב"ה! **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְאֵה כַּמָּה אֲנִי מְסָכֵּן, אֵין לִי דִּבּוּרִים'**... ואם אדם יגיד את זה בדרך אמיתית, סוף כל סוף יראה שאמנם אין לו דיבורים - אבל הנה עוד דיבור ועוד דיבור... כי הוא מבקש **'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵין לִי דִּבּוּרִים, אֲבָל אֲנִי רוֹצֶה דִּבּוּרִים! תַּעֲזֹר לִי! הַלְוַאי שֶׁהָיוּ לִי דִּבּוּרִים!'** והנה נכנס בעוד שיחה ועוד שיחה - ופתאום יראה **'ישבתי פה כמה דקות בלי לשים לב'**...

ואלו הם העניינים שמתגברים על האדם בחיים שלו - כל אחד כפי ענייניו, ואי־אפשר לפרט את הכל... אבל אדם לא צריך להסתכל על השני, **תסתכל על עצמך! תסתכל על עצמך כאדם הרואה עצמו ב'ראי' ותחשוב "מה קשה לי?".**

התחלנו לדבר מקודם מעניין **'שלום־בית'**, ואפשר לומר שזה דבר 'בינלאומי'... זה דבר שהרבה סובלים ממנו, ולא יודעים שום עצה על זה, אבל יש עצות ב"ה! הצדיקים מגלים לנו עצות, נותנים לנו כל מיני עצות - איך מוסרים נפש לזה, ואיך מהפכים את הכל לטוב, בבחינת **"בְּרֹגֶז - רַחֵם תִּזְכּוֹר"**, שמהפכים את ה**'רוגז'** והכעס לסבלנות, ועושים את הכל בשביל זה!

ואמנם זה קשה, זה לא דבר קל, יותר קל לצעוק, לצרוח, לבזות ולהשפיל, זה קל מאד... [באמת זה לא קל, אבל יש בני אדם שזה בא להם בקל... - לצרוח על אשתו, ואשה על בעלה, ולזלזל אחד בשני, זה קל להם... הגיע לכזה מצב נפשי - שזה בא לו בקלות גדולה...], **ודייקא שם צריכים מסירות נפש! תסגור את הפה! תשים 'אטב' על הפה שלך - ושתוק! ואפילו אם אתה מקבל 'מנות' גדולות - אשתך צועקת עליך, אתה תסגור את הפה! זה התיקון שלך!**

ואם אתה תהיה חכם, ותקבל עצות, אתה תזכה ללמוד איך להמתיק את כל העניין, כי יש עצות, ואם אדם מקבל עצות אמיתיות איך ינהג בכל דבר - אזי הוא לא יגיע לכל הניסיונות האלה; אדם שהוא חכם, הוא כבר יודע איך לסדר את כל העניינים האלו!

מי שבקי בתכסיסי מלחמה [כמו אחד שהיה חייל] הוא יודע שהמלחמה בנויה משני עניינים: צד אחד זו **'התקפה'** - שיש קן של אויב, או איזו מנהרה, כל מיני מקומות שונים של אויבים, וצריכים

להפציץ את המקום, אז יש את אלו החיילים שאחראיים על זה - להיכנס אל המקום ולהשמידו. אך יש צד שני - שהוא לא פחות חשוב, והוא **'הגנה'**, שצריכים להעמיד משמרות כדי לשמור ולהגן מפני האויב - שלא יגיע בהפתעה, כך בכל מלחמה.

אותו דבר בעניינים אלו: מצד אחד צריך לדעת איך באמת להגן ולשמור על עצמו שלא יגיע לידי ניסיון, מצד שני ישנן דרכים איך אפשר לצאת ולהפציץ, ומה הכוונה בזה לענייננו - כשמדברים על עניינים של רוחניות ושלום־בית וכו'? העניין הוא, שיש דרכים איך יכולים לפוצץ את האויב - את כל הכעס, שוברים את זה, ולא מניחים את זה אפילו להתחיל!

אם יש לאדם שכל, הוא יודע תמיד למצוא את הדרך איך יכולים לרכך את העניינים בבית, ולהלביש את זה בדרך חיובית - יש לך משהו להגיד? בסדר, אבל יש דרך 'איך' להגיד את זה! לפעמים רק הטון של הדיבור כבר משנה את המשמעות של הכוונה בהבדל עצום כשמים וארץ ממש! אדם יכול להגיד את אותו הדבר בדיוק - ללא שום הבדל - רק ה'טון' שלו שינה את הכל, בין לטוב ובין להפך, או שגרם את השלום והאהבה הכי גדולים, או שגרם את הפיצוץ והמחלוקת הכי גדולים... אותן מילים אמרת - אבל השתמשת עם 'טון' אחר... אם אדם רוצה לפעול משהו בבית - יש דרך איך לומר: בדרך־ארץ, בנעימות, עם שכל של אהבה, יש דרך להגיד את זה!

הנה ידוע בתכסיסי מלחמה, כשיש לפני הלוחמים 'שדה־מוקשים', יש את האנשים המיוחדים שיודעים איך לנטרל את כל המוקשים - ואמנם זה סיכון, אבל זה התפקיד שלהם: מנטרלים את המוקשים; אותו דבר בבית: אדם צריך להיות חכם איך לנטרל! הוא יודע שזה קל מאד לתת מוקש - וזה ממש עומד להתפוצץ, כמו רימון שבעוד כמה דקות אמוּר להתפוצץ, ואם אדם יחכה ויגיד 'מה אכפת לי' - פתאום התפוצץ! וזה כבר מאוחר... אבל אם הוא חכם - הוא יודע איך לנטרל את זה, ומיד כשהוא כבר שומע את הַ'תְּקְתוּק' שֶׁל הַפְּצָצָה - יש לו אילו סימנים שהוא יודע שעלול עוד מעט להיות ח"ו איזה פיצוץ - הוא כבר יודע איך מנטרלים את זה... זו חכמה גדולה לדעת את זה - אילו חוטים לנתק וכו', והנה הוא ביטל את כל האיום...

אותו דבר לעניין שלום־בית: **מי שיש לו שכל, הוא יודע איך לנטרל את הפיצוץ, הוא יודע איך לומר דיבורים טובים ואיך להחמיא וכו', וככה לא יגיע ח"ו לכל הדברים האלו!**

אז היסוד והשורש הוא: **"כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ"** - אתה יודע שמיד כשיצאת לזה העולם - **'כִּי תֵצֵא'**, אזי **'לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ'** - אתה במלחמה!

מובא בספר 'חובות הלבבות' (שער ה - שער יחוד המעשה פרק ה) לשון המצוטטת בהמון ספרים [הן ספרי חסידות והן ספרי מוסר]: **'אָמְרוּ עַל חָסִיד, שֶׁפָּגַע אֲנָשִׁים שָׁבִים מִמִּלְחֶמֶת אוֹיְבִים, וְשָׁלְלוּ שָׁלָל אַחַר מִלְחָמָה חֲזָקָה'** - והם היו שמחים מאד, והנה פוגש בהם החסיד ותוהה מהיכן הגיעו, וסיפרו לו איזו

מלחמה קשה היתה להם נגד האויבים, וניצחו את כולם! **'אָמַר לָהֶם'** החסיד: **'שַׁבְתֶּם מִן הַמִּלְחָמָה הַקְּטַנָּה, שׁוֹלְלִים שָׁלָל, הִתְעַתְּדוּ לַמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה. אָמְרוּ לוֹ: וּמָה הִיא הַמִּלְחָמָה הַגְּדוֹלָה? אָמַר לָהֶם: מִלְחֶמֶת הַיֵּצֶר וְחֶיְלָיו'**; ואמנם גם מלחמה גשמית - איננה פשוטה, אבל 'מלחמת היצר' על־אחת־כמה־וכמה!

ואשרי הזוכה לדעת **איך** להילחם עם היצר הרע, להתגבר על המניעות שלו, ולקרב עצמו אל הקב"ה, למסור נפשו ממש - ללימוד התורה, לתפילה, לצדקה וחסד, לשלום־בית, **ובזה זוכה לקבל כוחות בלתי רגילות להציל לא רק את עצמו, אלא את אנשי ביתו, ואנשי עירו, וכל העולם כולו!**

הרי רבינו הקדוש איננו אומר סתם 'מליצות', אלא אם רבינו אומר משהו - כך הוא, והנה אומר רבינו בליקו"מ ח"א סי' ה': **'כִּי צָרִיךְ**[א] **כָּל אָדָם לוֹמַר: כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בִּשְׁבִילִי'**; מהו **'כל העולם'**? תיקח את כל כדור העולם, ותדע שכל כבוד העולם הזה נברא רק בשבילך! ממשיך רבינו: **'נִמְצָא, כְּשֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִילִי'** אז עלול האדם לחשוב 'אם־כן, שכולם יביאו לי כסף, יביאו לי את כל מה שאני צריך, כי אם העולם נברא רק בשבילי - זה מה שצריך להיות'... וכדאיתא על אדם הראשון, בעת שהוא נברא - ביום הראשון, היו המלאכים מביאים לו בשר ויין וכו', אבל בגלל שהוא לא שמר על מה שהיה צריך, זה השתנה, ואדם חושב שאם 'כל העולם נברא בשבילי' אז כולם יהיו משרתיו ועבדיו ושפחותיו... אבל לא־כן אומר רבינו, אלא אם כל העולם נברא בשבילי **'צָרִיךְ אֲנִי לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם'** - זה בדיוק הפוך ממה שאתה חושב... אתה מחכה שכל העולם כולו ישרתו אותך, הם יביאו לך והם יעשו לך וכו', אך אומר רבינו בדיוק הפוך - אם העולם הברא בשבילך, עליך לראות וליין בכל עת בתיקון העולם... אם כל העולם נברא בשבילך, עליך **'לעסוק בתיקון העולם'** - אתה צריך לתקן את העולם! נותנים לך עבודה לא פשוטה... כל העולם נברא בשבילך, ואומרים לך 'אתה צריך לתקן את העולם'... **כך אומר רבינו! רבינו לא אומר מליצות בעלמא, רבינו אומר דברים "למעשה"!** ואם העולם נברא בשבילך - עליך לעסוק בתיקון העולם...

אך זה לא הדבר היחיד, אלא הראשון שמביא רבינו; מוסיף רבינו: **'וּלְמַלְאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם'** - דהנה אדם שומע 'לעסוק בתיקון העולם' הוא כלול לחשוב אילו 'תיקונים' יוכל לעשות - אולי לומר "תיקון הכללי" וכדו', אך אומר רבינו: אתה צריך **"למלאות חסרון העולם"!** מה הכוונה? אתה רואה איזה חיסרון בעולם? אל תגיד 'בוא תמלא **לי** את החיסרון **שלי**'... - אם העולם נברא בשבילי, הרי חסר לי כסף, כבוד, ועוד, אז תמלא לי את חסרוני! **לא ולא - עלי למלאות את 'חסרון העולם', עלי להשפיע לאחרים, לראות איך אני יכול להשפיע לכל העולם כולו!** זה נשמע

א. אכן בגמ' איתא (סנהדרין לז) "חייב" כל אדם לומר, אבל רבינו נוקט לשון של "צריך", ומוהרא"ש היה מסביר בזה, כי רבינו לא לוקח מאיתנו את הבחירה, ועל־כן כתב "צריך" - דע מה שאתה צריך לעשות.

מפחיד קצת, אבל צריכים ללמוד את דברי רבינו בפשטות - **'למלאות חסרון העולם'!** - תבקש תמיד איך לעזור לבני־אדם! תתחיל עם עצמך, עם אשתך, עם הבית שלך - הילדים שלך, עם הקהילה שלך, עם המקום שלך, תראה איך למלאות את חסרון העולם! ישנו איזה חיסרון? מישהו סובל ממשהו? עובר עליו? יש בידך למלאות את החיסרון? תעשה זאת! איך? בדרך של חיזוק - מילים טובות, או בדרך של כסף - אדם לפעמים יכול לעזור בצדקה, אם זה בדרך של טרחה מסוימת, בכל דרך שהיא! עליך למלאות את חסרון העולם!

ובפרט אדם שזכה להתחתן, והרי הוא התחייב כתובה - **'אנא איזון ואפרנס יתכי'**, זה החיוב שלך! על זה בוודאי חל עליך החיוב **'למלאות חסרון העולם'**... אדם יגיד: 'מה אכפת לי?... זה לא העסק שלי... שאשתי תלך לעבוד'... **אשה לא מחויבת ללכת לעבוד!** אשה שרוצה ללכת לעבוד ולהרוויח ולעזוב - זה בסדר גמור, תבוא עליה ברכה, אבל עיקר החוב מוטל על הבעל, ולא 'יזרוק' זאת על אשתו, אלא יקיים **'למלאות חסרון העולם'**.

וזה כולל, כמובן, את העניין של לחזק בני־אדם ולהכניס בהם שכל; אם אדם הולך להפיץ לבני־אדם, בזה הוא מקיים **'בגדול'** את העניין הזה של **'למלאות חסרון העולם'**! חכמינו הקדושים אומרים (נדרים מא.) לעניין 'דעת': **'דדא ביה - כולא ביה'**; מי שיש לו שכל - יש לו הכל! **'דדא לית ביה - מה ביה'**; מי שהוא חסר־שכל - אין בו כלום... נמצא א"כ - מסביר רבינו בכמה מקומות - שעיקר חסרון האדם הוא ב'דעת', שאדם אין לו שכל ודעת, ומהי הצדקה הכי גדולה שיכולים לעשות עם אדם? אם אדם זוכה שיש לו שפע, והוא נותן כסף - זו אמנם מצוה גדולה, אבל לא כל אחד יש לו היכולת לזה, משא"כ **'דיבורים'** - לחזק מישהו אחר ולהפיץ אור רבינו, איזו צדקה נפלאה זו!

ובעניין של 'להפיץ' לא צריכים אפילו לדבר - הנה זכינו שיש ב"ה ספרים נפלאים, ובפרט בדור הזה זכינו לאלפים ורבבות ספרים וקונטרסים ושיחות ודיבורים המחזקים בני־אדם, **וכמה שאנחנו חושבים שמילאנו כבר את כל העולם עם הפצה - לא התחלנו אפילו! זה כמו טיפה מן הים לעומת כל העולם! ממש כמו שתלך לים הגדול, תיקח כוס אחת של מים, זה כמאומה לעומת כל הים... אותו דבר לענייננו: אמנם הפצנו כבר הרבה שנים ב"ה, ומיליוני ספרים הופצו ב"ה, אבל עוד לא התחלנו! עדיין ישנם אנשים שהם מתפעלים מאד - 'אילו דיבורים! איזה ספר!'... ואכן פלא הוא: איפה אתה? איך לא שמעת? אתה מתגורר באיזו מערה?... איפה אתה בעולם?... אבל כך הוא - מחמת הבחירה והניסיון, שיש תמיד מקום שעדיין לא הגיע - בבחינת 'חלל הפנוי', ואיך יכול להיות מקום שהוא 'פנוי'? לפי דברי רבינו בהסבר העניין הזה - יש דבר כזה, כך הקב"ה רוצה...**

הכלל, אדם שהוא עוסק הן בהדפסה והן בהפצה, הוא מזכה את הרבים, זהו **'מילוי חסרון העולם'** הכי גדול שיכול להיות, כי אדם ימצא איזה קונטרס או איזה ספר, ויתחיל לשמוע דיבורי הצדיק,

ויזכה להחיות עצמו! **וישנם כ"כ הרבה סיפורים מה פעל איזה קונטרס, ספר, איזו שיחה, הפך את האדם לגמרי - אותו, ואת בני ביתו, את כל המשפחה שלו ואת כל החיים שלו! וממילא גם הדורות העתידים עד עולם... הכל מאיזה ספר או קונטרס שקיבל!**

נמצא אפוא, שיש לנו איזו גישה לעניין של 'וּלְמַלְאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם' - שזה הדבר השני שאומר רבינו שם, שתחילה אמר רבינו: 'נִמְצָא, כְּשֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא בִּשְׁבִילִי, צָרִיךְ אֲנִי לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם' - שזה הדבר הראשון: תסתכל ותעיין מה צריכים פה, מה קורה כאן... אדם יגיד: 'הכל בסדר, העולם בסדר'... **הלוואי! אבל אנחנו יודעים שצריכים המון תיקונים... אני צריך תיקון, וכולם צריכים תיקון! אז 'צריכים לעיין בתיקון העולם' - תעשה איזה 'סקר' ותבין מה צריכים לתקן פה...** ובוודאי - תתחיל עם עצמך! אדם יגיד 'אני צריך לתקן את כולם', ואתה נשאר כמו סנדלר בלי נעליים... אתה רוצה בקלות לתקן את אחרים - ומה אתה?... תקיים (ב"מ קז:): **'קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים'**; ראה מה שעליך לתקן, ואחר שתתקן את עצמך - 'ממנו ילמדו ויראו' מה עליהם לעשות. זה הדבר הראשון שאומר רבינו -**'לִרְאוֹת וּלְעַיֵּן בְּכָל עֵת בְּתִקּוּן הָעוֹלָם'**.

והדבר השני הוא **'וּלְמַלְאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם'** - שזו עבודה שלימה, איך יוכל האדם 'למלאות חסרון העולם'? על זה ביארנו לעיל, שזה סובב על ענין ממון או טרחה, וביותר - ע"י הפצת אור רבינו! להפיץ אור רבינו, לגלות לבני אדם ולעורר אותם מה זה **"אומן ראש השנה"**, מה רבינו רצה מאיתנו, רבינו ציווה לעשות כרוז שכולם יבואו - להגיד ולפרסם לכולם שיבואו!

ואיך באמת זכינו בדור הזה שנעשתה כזאת התעוררות להגיע לרבינו? שנזכה בעזרת ה' שיבואו עוד ועוד - מוהרא"ש אמר שהוא לא ינוח עד שיבואו מיליון אנשים - ואיך זכינו לכל זה? זו היתה עבודתו הקדושה של מוהרא"ש הקדוש, שהוא התחיל לפני למעלה מחמישים שנה לגלות ולפרסם את זה, ובתחילה זה היה לצחוק, מוהרא"ש כתב זאת בספר - שעוד יהיה זמן שיבואו וכו', וצחקו מזה, ומוהרא"ש התחיל לדבר מזה, ומי שיודע קצת את ההיסטוריה - מוהרא"ש היה מדבר כמה פעמים בשבוע בקו רדיו, והיה תמיד מגלה את זה! איך אחב"י הספרדים הגיעו בכלל לרבינו?... הכל בזכות צדיק אחד! שהוא התחיל לדבר ברבים בשידורי רדיו וכו' - "יש רבי באומן" וכו', וכך התחיל להתגלות אט אט העניין של "אומן ראש השנה", והתחילו להגיע עוד ועוד, עד שב"ה זכינו שבאים כ"כ הרבה...

וזה התפקיד של האדם בעניין **'למלאות חסרון העולם'** - אל תתבייש! **'כן, יש אומן ראש השנה!'**... ואם תרצה - תגיד **'יש רופא'**... - אם מוצאים אדם שהוא ה"י צריך רפואה גדולה, ויודעים מרופא מומחה ומקצועי מאד מאיזה בית רפואה מסוים, וכי יהסס לרגע שלא לומר לאותו חולה שיש כזה רופא?... הרי הוא במצב חמור ה"י, והוא ממש מאבד את עשתונותיו, הוא לא יודע מה לעשות, ואתה בדיוק ידעת מאיזה רופא מומחה

בדיוק בתחום החסר לאותו אדם, לא צריכים לחשוב פעמיים... מיד יאמר לו 'אני רואה את המצב שלך, והנה יש רופא שהוא ממש מומחה, תנסה!'... ואתה יכול ממש להציל את החיים של האדם הזה! ולא צריכים להתבייש... אם יגיד לך 'אני שמעתי על הרופא הזה, והוא סתם'... אתה תעשה את שלך - תגלה לו שיש כזה צדיק, ישנו כזה רבי, יש את הציון של רבינו, יש את ראש השנה של רבינו, תגיד לבני אדם! **רואים בני אדם הרחוקים מאד - ופתאום מגיעים לציון רבינו, פעם ופעמיים וכו', אנשים שלא היו 'חולמים' עליהם שיגיעו לאומן - והנה הגיע!**

זה הענין של **'וּלְמַלְאוֹת חֶסְרוֹן הָעוֹלָם'** - יש אפשרות! יכולים למלאות את החיסרון!

והדבר השלישי, אומר רבינו: **'וּלְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם'**; זה כבר המפתח הגדול של רבינו, שאותו רבינו נותן לנו **בכל העניינים** של העולם! רבינו כבר אמר לנו **"לעיין בתיקון בעולם"**, וכן אמר לנו **"למלאות חסרונם"**, וכן אומר רבינו: **"ולהתפלל בעבורם"** - שזה כל אחד יכול! אפילו אם אדם יאמר 'אני אינני יכול "לעיין בתיקון העולם ולמלאות חסרונם"'... **אבל 'להתפלל בעבורם' זה אפשר לכל אחד ואחד!** הרי לעצמך אתה מתפלל ב"ה [מקווים... אדם שהוא כלל לא מתפלל - הוא ה"י מסכן], ראה גם **'להתפלל בעבורם'** - תכלול עצמך עם כולם!

אתה מתפלל כבר על עצמך שתזכה לבריאות - תתפלל על כל עם ישראל, שלכל עם ישראל תהא בריאות, שלכל חולי ישראל תהא רפואה שלימה! אתה ממילא מתפלל, ולמה שלא תכלול בתפילתך את כולם?... הנה אתה צריך שלום-בית, ואתה מבקש **'רְבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תֵּן לִי שֶׂכֶל, תֵּן לִי עֵצוֹת'** - תתפלל כבר על כל העולם כולו, שכולם יזכו לשלום-בית אמיתי! [איזה עולם יפה יהיה כשכולם יזכו לשלום-בית אמיתי...]. וכן בפרנסה - אתה מרוויח בקושי משהו, ואתה מבקש **'רְבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּרַחֵם עָלַי!'** - תתפלל כבר על כולם!

וזו נקראת **'תפילה בציבור'**, שבפשטות אכן 'תפילה בציבור' הכוונה שאדם בא לביהכנ"ס ומתפלל עם עשרה אנשים, אבל יש עוד ענין של **"תפילה בציבור"** - שמרומז בליקו"מ ח"א סי' נ"ה, שם אומר רבינו: **'צִבּוּר'** ר"ת **צ**'דיקים **ב**'ינונים **ר**'שעים, הוא כולל את עצמו עם כל עם ישראל! הוא מבקש את הקב"ה על עצמו יחד עם כל עם ישראל!

ובמעלת תפילה בציבור, איתא בגמרא מסכת ברכות (דף ח.) שעל זה כתיב (איוב לו, ה) **"הֶן אֵל כַּבִּיר וְלֹא יִמְאָס"** - שהקב"ה לא מואס אף-פעם בתפילת ציבור! באדם פרטי - יכול להיות שהוא מתפלל, אבל בודקין מי הוא ומה הוא וכו', משא"כ כשמתפלל בציבור - זכות הציבור עולה על הכל.

והנה אדם טוען: 'הלא אין לי מנין אנשים עכשיו; אני הולך להתבודד באיזה מקום לבדי, ואיך אזכה לזה?'... והכינוי **'התבודדות'** הוא בוודאי לא שייך ל"ציבור", כי 'התבודדות' פירושו 'בד' - שאדם לבדו עם הקב"ה [הרבה שואלים זאת את מוהרא"ש, שיש חברה של "נעור

בלילה", ונוסעים יחדיו אל השדה וכו', אז מוהרא"ש אומר תמיד: אם אתה מפחד ללכת לבד - אז הולך עם אחרים, **אבל שלימות ההתבודדות שאדם לבדו עם הקב"ה! עכשיו אף-אחד בעולם לא יודע איפה אתה, מה אתה עושה, ומה אתה מדבר!** אז איך שייך להגיד על זה שזה **"בציבור"**?

אך מיד כשאדם זוכה לקשר את עצמו יחד עם כל נשמות ישראל, היינו שהוא לא מבקש רק על עצמו לבד, אלא יש לו כבר **"ציבור"** גדול מאד - אלפים ורבבות נשמות ישראל שמתפללים יחד איתך, הם מחכים עליך! ואתה מתפלל שכולם יהיו שמורים, והקב"ה ישמור על עם ישראל מכל רע - מכל האויבים ומכל השונאים, אז זה נקרא 'ציבור' אמיתי!

וזו ההדרכה שרבינו נותן לנו בדבריו הקדושים, וכמו שאמרנו לעיל - זה לא כמליצה בעלמא, זה מציאותי! אתה יכול **"לעיין בתיקון בעולם"**, **"למלאות חסרונם"**, **"ולהתפלל בעבורם"!** והדבר השלישי - **'וּלְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם'** - זה יביא אותך להכל, כי זה כל העניין של רבינו!

הנה אנחנו מתקרבים לימי ראש השנה הקדושים, ורבינו אמר שתי שיחות הדומות אחת לחברתה - והן בעצם דבר אחד! רבינו פעם אמר: כל העניין שלי הוא **'גאר'** תפילה [היינו **'רק'** תפילה!], וכן אמר רבינו: כל העניין שלי הוא **'גאר'** ראש השנה [ובלשונו הקדושה: **"גָּאר** מַיין זַאךְ אִיז רֹאשׁ הַשָּׁנָה"], ושתי שיחות אלו דבר אחד הן: **מה שזוכין להגיע לרבינו על ר"ה, ולהתפלל אצלו, לבקש עזרה, אומרים תיקון הכללי, מתוודים וכו', מזה מקבלים את השכל הזה שאדם יודע שכל השנה כולה - זו העבודה שצריכה להיות לו! לא שאדם הגיע לכמה ימים לרבינו, ובסופו אומר "שנה טובה" - וחוזר הביתה... בא לרבינו, ולוקח את רבינו ביחד אִתּוֹ חזרה - אל הבית שלו!** האשה צועקת 'למה עזבת אותי' וכו' - **'לא עזבתי אותך, רק הלכתי אל רבינו כדי להביא את רבינו אלינו הביתה!'...** - 'אהה, אם הבאת את רבינו איתך הביתה, זה בסדר'... וזה כל ענין הנסיעה לרבינו על ר"ה - שזוכים להגיע אל העניין הזה, שאדם זוכה לקבל את העצות האלו! וזה העניין של **'תפילה'** שגילה לנו רבינו, שזה כולל את הכל! **כשיש לאדם את מפתח התפילה - יש לו מפתח לכל ענייני החיים! מה שרק קשה לו!**

שבזה התחלנו את כל השיחה, שהדבר שהוא הכי קשה לאדם - את זה עליו לתקן, אבל איך? על זה אנחנו מגיעים לפירוש הפסוק: **"כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ"** - אדם מוכן לצאת למלחמה, אז עליו לדעת **"וּנְתָנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ בְּיָדֶךָ"** - הקב"ה יתן את האויב בידיך, ואיך? אם אתה תבקש ותתפלל! זה המפתח לכל הישועות - שאדם צריך לבקש מהקב"ה! **'יש לי קושי? זה מה שעובר עלי? אני יודע שיש לי חיסרון, ואני מאד מאד מתבייש ממה שעובר עלי'... אבל תגיד את זה להקב"ה! כי אמנם צריכים להתבייש מהקב"ה מלעשות דברים לא ראויים, אבל אסור לך להתבייש לבקש ממנו יתברך ולהתוודות לפניו - 'כך וכך עובר עלי, וכך וכך אני צריך ישועה'... זה אסור להתבייש! צריך שיהיה לאדם 'עזות דקדושה'! להגיד באמת ש'זה מה שחסר לי, ואני לא מתייאש!'**, שזה מה שרבינו צעק

"אין שום יאוש בעולם כלל"!

ואת זה צריך האדם לזכור תמיד, שאפילו אם 'נדמה לי שאני רחוק מאד מאד מכל הדברים האלו, אבל אני יודע שכח התפילה הוא "אין סופי"!'... למה? כי 'כח התפילה' זה 'כח אלקי' - זה לא 'אני'... שזה פירוש **"וּנְתָנוֹ "ה' אֱלֹקֶיךָ" בְּיָדֶךָ"** - הקב"ה הוא זה שיתנו בידי! הנה יש לי מלחמת היצר כ"כ קשה שאין לי מושג אפילו מאיפה להתחיל... היצר הרע מתגבר עלי כ"כ עד שאינני יודע אפילו מהיכן אתחיל... אך כל זה כי אדם חושב שזה תלוי **'בידו'**, ואז הוא מוגבל... 'בן אדם' - שהוא בשר ודם - הוא מוגבל, ומהיכן יקח כח לזה?... ואפילו צבא שלם - שצריכים לכבוש את האויב, כמה שיש חיילים, נשק, טנקים ומטוסים - זה ג"כ מוגבל, ואולי אצל האויב זה בכמות הרבה יותר גדולה... ואם אדם עושה חשבון 'גשמי' - **"כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי"**, אז באמת הוא מוגבל... אבל מיד שאתה יודע אשר **"הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל"** - שכל הַחַיִל, כל הניצחון, זה רק מהקב"ה, יש לך כח!

איך? מה אתה עושה בשביל זה? קל מאד להגיד 'הקב"ה יעשה את הכל'... אך על זה מסיים הפסוק: **"וְשָׁבְיָתָ שִׁבְיוֹ"** - אתה צריך לעסוק בתפילה, לקיים דברי רבינו שם: **'וּלְהִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּרָם'** - צריכים לבקש מהקב"ה! **הקב"ה מחכה לשמוע את התפילות שלנו! אם אנחנו מבקשים מהקב"ה, אנחנו לא מתפעלים!** ואמנם האויב הוא אכן מפחיד ומאיים, אבל **"אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַּסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם ה' אֱלֹקֵינוּ נַזְכִּיר"** - הם סומכים על 'רכב וסוסים', דברים גשמיים, וכמו שדוד המלך אמר לְגָלְיָת (ש"א יז, מה) **"אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחֶרֶב וּבַחֲנִית וּבְכִידוֹן וְאָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּשֵׁם ה' צְבָאוֹת אֱלֹקֵי מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֵרַפְתָּ"**; ואף שהיה גָלְיָת גדול וחזק - הוא הפיל אותו וחתך את ראשו...

וכך הוא אצל כל אחד ואחד - מי שיודע שזה לא הכח שלו, אזי אז יזכה ל**"וְשָׁבְיָתָ שִׁבְיוֹ"** - מה זה **"וְשָׁבְיָתָ שִׁבְיוֹ"**? אתה תוציא מהשבי את כל מה שהוא גזל ממך! ואמנם זה לא מהיום, יש לך מלחמת היצר כבר הרבה שנים... ולצערנו האויב לקח שבויים... וכמו שיש פה בארץ ישראל, שיש את החטופים והשבויים, ויש שעושים הפגנות וכו', אבל מה יועילו?! תעמוד על הכביש, ותסגור את הכביש, ומה עשית בזה?... מה פעלת בשביל החטופים ע"י חסימת הכביש?... **צריך לעשות משהו אמיתי כדי שבעז"ה יהיה אפשר לשחרר אותם!** וכי בזה שתעמוד על הכביש ותסגור אותו - אתה עוזר לשבויים?... **לא ולא! אלא רק אם אתה יודע שיש לך את 'כח התפילה'! ועם זה אתה יכול לעשות הפגנה גדולה... ולא צריכים בשביל זה לעמוד על הכביש ולחסום אותו, אלא תעמוד באצטדיון גדול מתוך הפגנה גדולה, ותכריז: 'חבר'ה, רבותי, אנחנו צריכים תפילה! אין לנו אלא רק "בְּשֵׁם ה' אֱלֹקֵינוּ נַזְכִּיר" - אנחנו צריכים לבקש את הקב"ה!'... או-אז תראה איזו ישועה תהיה, ואיך באמת תעזור לחטופים...**

זה הענין של **"וְשָׁבְיָתָ שִׁבְיוֹ"** - שאתה **תשבה** את כל **השבויים** האלו שניסו לתפוס ולחטוף ממך את כל הקדושות,

שלצערנו רבים הם, ובפרט לפני שאדם זוכה להתקרב לצדיק ולדעת מכל העצות הנפלאות האלו - הוא באמת מסכן גדול, הוא נמצא בצרה גדולה, רחמנא ליצלן, אבל מיד שהוא מקבל את הלימודים של הצדיק, והוא יודע היטב שעליו לצאת **"לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ"**, והוא יודע היטב שכל מה שיעשה - זה אך ורק בכח אלקי - כח הקב"ה, אזי **"וּנְתָנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ בְּיָדֶךָ"**, ויתקיים **"וְשָׁבְתָּ שְׁבִיוֹ"** - תראה שכל מה שעבר עליך בחיים, התהפך עתה אל הקדושה!

במעלתו של 'בעל תשובה', אומרים חכמינו הקדושים (יומא פו.), שכשזוכה לחזור בתשובה אמיתית - כל העוונות מתהפכים לזכויות, שזה העניין של **"וְשָׁבְתָּ שְׁבִיוֹ"** - שעכשיו תשיב בחזרה את כל הדברים האלו שהאויב חטף ממך, הנה אתה מחזיר את כולם ממש! וכמו שרבינו מספר בסיפורי מעשיות (מעשה ג' - מחיגר), שהגזלנים החזירו את כל הגזלות כולן, ולא רק מה שגזלו וחטפו מן האדם בעצמו, אלא גם מצא את כל מקור הגזלות של השאר, ואתה מחזיר את כולם אל הקדושה! זהו **"וְשָׁבְתָּ שְׁבִיוֹ"** - שבמקום הזה שהיית שבוי בו, עכשיו אתה משחרר את כולם! זכית לחזור בתשובה, וכל הדברים האלו שהיו בתוך עומק הקליפות - קיבלו עכשיו תיקון, איך? ע"י שמסרת נפשך באותו המקום שהיה קשה לך, והיה נדמה לך שאף-פעם לא תצליח, פתאום התחזקת מאד, ועסקת בתפילה, וביקשת 'כח אלקי' - אזי התקיים בך **"וְשָׁבְתָּ שְׁבִיוֹ"** - פתאום תראה שאתה מחזיר את כל השבויים, הן שלך והן של כל העולם כולו; וממילא נקרא שאתה כבר **'עוסק בתיקון העולם'...**

זו ההכנה שלנו בפרשת **כִּי תֵצֵא**, שתמיד קורין אותה בחודש אלול, והיא מענייני ימים אלו, וכמו שהזכרנו בהתחלה: כדי להגיע ולבוא - **'כי תבוא לאומן'** צריכים **'כי תצא לאומן'**... אז אנחנו יוצאים! איך אנחנו יוצאים? במלחמה! **מלחמת מצוה!** שאנחנו מתחילים מעכשיו ללחום, ומה זה 'ללחום'? ללחום עם הקשיים שיש לנו, למסור נפש על עניינים שבקדושה:

לימוד התורה - לקבוע שיעורי תורה, כל אחד כפי עניינו וכפי יכולתו: עתה בחודש אלול יש ענין גדול ללמוד תיקוני זוהר - כמה שיכולים, וכן מסכת ר"ה מי שזוכה, וזה מלבד הלימודים הקבועים של הבי"ת והתנ"ך והמשניות.

תפילה - למסור נפש על זה, **לקום לתפילה!** הן בימות החול והן בשבת, צריכים לבוא לביהכנ"ס! 'אבל זה נראה בביהכנ"ס שאני עדיין ישן'... זה בסדר, אז אמנם על תבוא עם בגדי השינה לביהכנ"ס, אבל זאת תדע - שאתה מוכרח להגיע! ואפילו אם זה נראה שעדיין אתה כמו אחד שהוא יָשֵׁן - העיקר תגיע לביהכנ"ס! **תמסור נפשך!**

זיכוי הרבים - רְאֵה לזכות את הרבים בכל מה שאתה יכול, הן להפיץ והן לעזור לאחרים; איזו זכות זו בעיקר בחודש אלול! מי יודע מה תפעל אצל האחר - הנה תקרב עוד מישהו אחד לרבינו, ואולי בזכותך יגיע עוד אחד לאומן!

שמחה בבית - תראה שהבית שלך יהיה מלא שמחה, שידעו בתוך הבית מה זה **'ראש השנה'**, אל מה אנחנו מכינים, וכן חשוב מאד שידעו בבית שכל ענין הנסיעה לרבינו זו **"עבודה משותפת"**! לא שהאישה אומרת 'אתה בורח לאומן, ואותי אתה משאיר לבד'... **אין דבר כזה! זה עסק משותף לגמרי!**

הרי מצינו ג"כ לעניין מלחמה, שיש את אלו שיוצאים ללחום, ויש את אלו ששומרים על הכלים, וכמו שכתוב אצל אברהם אבינו (בראשית יד, כד) **"בִּלְעָדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם"**, ואומר רש"י: **'וְאַף עַל פִּי שֶׁעַבְדֵי נִכְנְסוּ לַמִּלְחָמָה, שֶׁנֶּאֱמַר הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם, וְעָנֵר וַחֲבֵרָיו יָשְׁבוּ עַל הַכֵּלִים לִשְׁמֹר, אֲפִלּוּ הָכִי הֵם יִקְחוּ חֶלְקָם, וּמְמֶּנּוּ לָמַד דָּוִד, שֶׁאָמַר כְּחֵלֶק הַיֹּרֵד בַּמִּלְחָמָה וּכְחֵלֶק הַיּוֹשֵׁב עַל הַכֵּלִים יַחְדָּו יַחֲלֹקוּ** (ש"א ל, כד)'; והטעם, כי לא יכולים לצאת כולם להילחם ולהשאיר את הכל ריק - זו ג"כ סכנה, אלא חלקם יוצאים למלחמה, להיות חלק מהמערכה, וחלקם שומרים על הכלים. והעניין הזה מתקיים בכל בית בישראל: הגברים נוסעים בעז"ה לאומן, אבל אלו ששומרים על הכלים בבית - הם יחדיו באותה שותפות! לרבינו יש שולחן מאד מאד ארוך - מאומן, מיבנאל - לכל העולם! זה שולחן ארוך מאד...

וגם בבית הכנסת - הרי יש את המקום שבו הגברים מתפללים, ויש 'עזרת נשים', ואכן כל אחד נמצא במקום שלו, אבל בעצם - זה אותו דבר, כולם זוכים להשתתף בתפילות וכו', וכן הוא לעניין הנסיעה לאומן על ר"ה - הגברים מגיעים בפועל ממש אל המקום שנקרא **'אומן'** שבאוקראינה, ופה זה ה'עזרת נשים', וכולם שותפים יחדיו!

הקב"ה יעזור, שנזכה להגיע לרבינו על ר"ה, ונזכה לפעול שנה טובה ומבורכת, ישועות ורחמים לכל עם ישראל, לכל שונאי ישראל תהא מפלה גמורה, ונזכה לקבל שנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה!